

Z barbarizmom nad barbarizem

Javnost
pretresena
ob odkritju
množičnega
grobišča
na celjskem
Golovcu

Javnost pretresena ob odkritju množičnega grobišča na celjskem Golovcu

Z barbarizmom nad barbarizem

Z IVO ŽAJDELA

V torek, 20. avgusta, so med kopanjem vodovodnega jarka v neposredni bližini gostišča Kluček na celjskem Golovcu našli dve čevlji, v katerih so bile kosti.

Prenehali so kopati in obvestili policijo. Naslednji dan so v gostišče s celjskega tožilstva telefonirali, naj kosti zakopljejo in delajo naprej. Kopali so naprej in v globini okoli 140 centimetrov našli še na več kosti, čevljev in drugih ostankov ljudi. Očitno je bilo, da gre za grobišče iz leta 1945. Obvestili so Janeza Črneja, nekdanjega Demosovega poslanca in svetnika celjskega mestnega sveta ter osebo, ki problematiko celjskih grobišč nedvomno najbolje pozna. Črnej je takoj raziskal, kdo je dal telefonski napotek, naj kosti zakopljejo in delajo naprej. Skupaj s preiskovalno sodnico Andrejo Švigelj so si grobišče ogledali, takrat pa je sodnica ukazala, naj se najdene kosti poberejo in »naj se to konča«. Črnej jo je opozoril, da bodo s tem kršili celjski odlok, s katerim so pred dvema letoma zavarovali množična grobišča iz časa povojnih pobojev. Teh je zdaj že 34 in tri nova so odkrili v zadnjem času. Povsem očitno sta torej preiskovalna sodnica ter tožilstvo hotela najdbo zakriti in niti zavedala se nista, da je za tako početje že prepozno. Ljudje imajo pač že dovolj tovrstne arogance komunističnih aparatčikov in prav primer grobišča Kluček nam priča o tem uporu.

Toda poskusov zakritja še ni bilo konec. Ker zadeve že niso mogli v kali zatreti in so morali speljati kolikor toliko uradni postopek izkopa in preiskave, so se odločili, da bodo to naredili v soboto, 24. avgusta, ob deseti uri. Računali so, da ni delovni dan in da bodo izkop lahko opravili brez navzočnosti novinarjev in druge javnosti. Toda informacija o sobotnem izkopavanju se je očitno izmuznila, za zadevo je že vedelo »preveč« ljudi in tako se je v soboto zbralo na kraju izkopavanja kar precej novinarjev.

Foto: I. Ž.

Po preiskavi bodo najdene kosti sežgali

Najbolje bo, da od tod nadaljujem z osebno izkušnjo. Ko sem prispel do gostišča Kluček, sem zagledal ograjen prostor, pri vhodu pa je stal policist. Nič hudega sluteč sem hotel vstopiti v ograjeni prostor, vendar me je ustavil civilist in mi dejal, da je kriminalist ter da ne smem vstopiti. Vprašal sem ga, ali mi lahko o pre-

BRISANJE SLEDI

Sodnomedicinski izvedenec Jože Balažič mi je na posebno vprašanje, kaj storijo s kostmi, ko je postopek preiskave končan, odgovoril, da jih kremirajo. Za to so se odločili po več sestankih, kjer sta bila navzoča tudi Jože Pučnik in ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar. Kremiranje seveda pomeni sežig ali z drugimi besedami: s tem, ko kosti iz množičnih grobišč iz leta 1945 sežigajo, zabrisujejo najočitnejše sledove nekdanjih zločinov. Kdo bo to početje ustavil!?

povedi pokaže kakšno listino, vendar se je arogantno izgovarjal, da ima pač takšna navodila. K sreči je takoj za tem prišla dežurna preiskovalna

sodnica Marjeta Planinc in novinarjem dovolila njihovo nemoteno delo. Iz Ljubljane je prišla posebna ekipa sodnomedicinskih izvedencev pod vodstvom docenta Jožeta Balažica.

Do 14. ure so odkrili sedem lobanj. Od tega so bile tri zdrobljene, nahajale pa so se v neposredni bližini vodovodne cevi, ki so jo vložili leta 1987. Ker je bila ta cev med kostmi, je jasno, da je bilo to grobišče takrat že odkrito, vendar so ga — tako kot je bila to vse do danes praksa — prikrili. Pričevanje o naključnih najdbah ob raznih zemeljskih delih na območju Celja je precej.

Po dvanajsti uri so drugi novinarji odšli, od »nepoklicane« javnosti sva tako na prizorišču ostala le midva s Črnejem. Okoli 14. ure sva se nič hudega sluteč napotila k izkopni jami, da bi pogledala, kako napredujejo dela. Takrat pa me je celjski zdravstveni inšpektor na moje veliko presenečenje ogovoril po priimku in dejal, da gre odslej za mrhovinarsko delo in da ne želi, da bi bil jaz pri tem zraven. Presenečen sem ga vprašal, ali misli resno. Takrat pa je spet nastopil že prej omenjeni kriminalist in me začel nadvse nesramno zasliševati in arogantno izživati. Večkrat sem ga opozoril, da se na takšni ravni ne morem pogovarjati in naj me pusti pri miru. Edino, kar je prišlo iz njegovih ust kolikor toliko artikulirano, je bil odgovor na moje vprašanje, češ da mu je preiskovalna sodnica Marjeta Planinc naročila, da poslej ne smem biti več navzoč pri izkopu. Glede na to, da so me ogovorili s priimkom, je očitno, da so se zavedali, da z drugimi novinarji ne bo težav, saj bodo ti hitro odšli, in da jim težave lahko povzročim le jaz. Kar nenadoma sta me zgrabila tam očitno samo za to navzoča policista in me na silo začela vleči proti izhodu. Pred izhodom sem se oklenil ograje in opazil, da je Janez Črnej, ki nas je zaprepačen opazoval, potegnil fotoaparat in prizor slikal.

Šlo je torej za živčno ravnanje ljudi, ki so bili jezni, ker grobišča niso mogli zakriti, in so se na koncu znesli nad mano. Kaj so med izkopavanjem počeli kasneje brez prič, si seveda lahko samo mislimo. Tako je pozneje pricurjela v javnost novica, da so izkopavanje še tisti dan končali in da so našli ostanke »najmanj 32 ljudi«.

Čeprav je šlo za prvo »javno« izkopavanje nekega množičnega grobišča iz leta 1945, na prizorišču ni bilo nikogar iz parlamentarne komisije za poboje. In še: tovrstna množična grobišča v Rusiji in na Hrvaškem so že pred leti opravljali izključno arheologi s pomočjo sodne medicine,

Foto: I. Ž.

Lobanja iz prvega javno odkopanega grobišča v Sloveniji